



ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษามีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับบุคคลทั่วไป ทั้งนี้เพราะเป็นเครื่องมือติดต่อสื่อความหมายให้บุคคลได้แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นภาษายังช่วยให้บุคคลใคร่จึกปรับตนเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ด้วยการรู้จักเลือกใช้คำพูดให้เหมาะกับเพศและวัย¹ แม้เป็นที่ปรากฏว่าบุคคลจะได้ใกล้ชิดกับภาษามาแต่เยาว์วัย ก็ยังเป็นการยากที่จะศึกษาให้เข้าใจในหลักการแห่งการใช้ภาษาซึ่งแสดงออกมาในรูปของการพูดและการเขียน ความใกล้ชิดกับภาษาของตนเองมากเกินไปก็เป็นเหตุผลประการหนึ่งที่ทำให้เด็กมองไม่เห็นความสำคัญ อันก่อให้เกิดความหนักใจยิ่งแก่ครูที่สอนภาษาไทย นอกจากนั้นวิชาภาษาไทยคะแนนน้อย และวิธีสอนของครูยังไม่เร้าให้เด็กเกิดความสนใจที่จะเรียนอีกด้วย ดังที่ สกฤตน์ พูลสวัสดิ์ ได้ทำการศึกษาค้นคว้าการสอนภาษาไทยในระดับฝึกหัดครูทั่วประเทศ ผลปรากฏว่าครูใช้วิธีบรรยายมากกว่าวิธีอื่น ๆ²

สิ่งที่ควบคู่กับการสอนคือ การใช้วัสดุอุปกรณ์จะช่วยให้บทเรียนนั้น ๆ มีความหมายสำหรับเด็ก ซึ่ง ดวงพร เปรมโยธิน ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อทัศนวัสดุประกอบการสอนวิชาภาษาไทยระดับประถมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนเทศบาล ผลปรากฏ

¹Count Kozybski Alfred, Science and Sanity (Lakeville, Conn: The Institute of General Semantics, 1948), p. 10.

²สกฤตน์ พูลสวัสดิ์, "การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการสอนวิชาภาษาไทยระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาในสถาบันฝึกหัดครูทั่วประเทศ พุทธศักราช 2507," (วิทยานิพนธ์ปริณิษยามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2508).

ว่าครูต้องประสบปัญหาในการผลิตวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน ทั้งนี้เพราะขาดงบประมาณอันเป็นปัจจัยสำคัญ³ ขอบกพร่องดังกล่าวทำให้การสอนภาษาไทยไม่ได้ผลเท่าที่ควร อย่างไรก็ตาม สัมฤทธิ์ผลการเรียนวิชาภาษาไทยไม่ได้ขึ้นอยู่กับผลการเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ของอาศัยการสะสมมาตั้งแต่ระดับต้น ๆ ซึ่งครูผู้สอนภาษาไทยจะเป็นผู้สร้างทัศนคติ (attitude) ต่อการเรียนภาษาแก่เด็ก ดังที่ Hildreth ได้กล่าวไว้ว่า "สัมฤทธิ์ผลการเรียนภาษาไม่ได้ขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคล แต่ขึ้นอยู่กับการจัดเตรียมเด็กตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1"⁴ นอกจากนี้ ยงศ์ อิงคเวทย์ ยังได้เสนอข้อคิดเห็นไว้ว่า "สัมฤทธิ์ผลการเรียนภาษาไทยของเด็กในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จะช่วยวางรากฐานการเรียนภาษาที่ดีและยังมีผลช่วยให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาคด้วย"⁵

ปัญหาความบกพร่องในด้านการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยนั้นยังมีสาเหตุอีกหลายประการ อันเป็นผลให้เด็กไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนภาษาของตน และยังส่งผลกระทบต่อไปถึงการเรียนวิชาอื่น ๆ ด้วย สาเหตุสำคัญเหล่านั้นได้แก่ความซับซ้อนยุ่งยากของภาษา โดยเฉพาะวิชาหลักภาษาเป็นวิชาที่ไม่น่าสนใจ ต้องอาศัยการท่องจำมาก และเมื่อ



³ดวงพร เปรมโยธิน, "การศึกษาเกี่ยวกับการใช้วัสดุทัศนวัสดุประกอบการสอนวิชาภาษาไทยระดับประถมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนเทศบาลจังหวัดพระนคร ปีการศึกษา 2511," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2513).

⁴Gergrude Hilreth, "Cultivating Linguistic Readiness," Readiness for School Beginners (New York: World Book Company, 1950), p. 188.

⁵ยงศ์ อิงคเวทย์, "ปัญหาหัวใจของครูประถมศึกษา," วารสารศูนย์ศึกษา, 1 (มกราคม, 2506), 6 - 16.

เรียนแล้วยังไม่ทราบว่านำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไร⁶ นอกจากนั้นผู้บริหารโรงเรียนยังไม่ให้ความสนับสนุนเท่าที่ควร ไม่ได้จัดโปรแกรมการสอนเพื่อช่วยเหลือเด็กที่เรียนช้า เป็นผลให้เด็กมีปัญหาในการอ่านและการเขียน ก่อให้เกิดทัศนคติไม่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย⁷ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมก็ยังเป็นสาเหตุหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษากว้างขวางมากขึ้นตามลักษณะครอบครัวของเด็ก Perrodin ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการย้ายที่อยู่ของเด็กกับสัมฤทธิผลในการอ่าน ผลปรากฏว่าเด็กที่มาจากครอบครัวซึ่งมีฐานะดีจะมีพัฒนาการในการอ่านและการเขียนภาษาสูงกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวยากจน โดยเฉพาะเด็กที่ผู้ปกครองพาไปพักในที่ต่าง ๆ จะรู้คำศัพท์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งตรงกันข้ามกับเด็กยากจน ผู้ปกครองมักจะไม่ค่อยมีเงินที่จะพาเด็กไปชมหรือท่องเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ พัฒนาการทางด้านภาษาจึงน้อยกว่าพวกแรก⁸ สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้เด็กเรียนภาษาไทยไม่ได้ผลเท่าที่ควร ก็คือความพิการ หรือบกพร่องเกี่ยวกับอวัยวะในการออกเสียง อย่างไรก็ตาม ปัญหาและสาเหตุต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วครูสามารถที่จะช่วยได้ ดังที่ Herrick และ Jacob ได้กล่าวไว้ว่า "พัฒนาการในการเรียนภาษาของเด็กไม่ได้ขึ้นอยู่กับอุปสรรคต่าง ๆ แต่อยู่ที่ความสามารถของครู

⁶สุโท เจริญสุข, "วิธีสอนภาษาไทยให้เด็กสอบได้," วารสารประชาศึกษา, 3 (ตุลาคม, 2506), 139.

⁷ทวงพะเยีย ณ นคร, "ทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกลาโหมอุทิศ จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อวิชาภาษาไทย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510).

⁸Ales F. Perrodin, "The Relationship of Mobility to Achievement in Reading, Arithmetic, and Language, Journal of Educational Research, 59 (March, 1966), 310 - 315.

ผู้สอน จะช่วยบังคับให้เด็กพัฒนาไปสู่ทิศทางที่กำหนดไว้"⁹

ปัญหาการเรียนวิชาภาษาไทยของเด็กไม่อยู่ในระดับมาตรฐาน กล่าวคือ ในชั้นประถมศึกษาตอนต้น ยังมีเด็กที่อ่านไม่ออก เขียนหนังสือไม่ใคร่ถูกอีกเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ดูได้จากจำนวนนักเรียนที่สอบตกในแต่ละปี ดังเช่นในปี พ.ศ. 2506 กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ทำการสำรวจจำนวนนักเรียนที่เรียนซ้ำชั้นทั่วประเทศทั้งประถมศึกษาตอนต้นและตอนปลายรวมกันประมาณ 3,628,452 คน ในปี พ.ศ. 2507 มีจำนวนนักเรียนซ้ำชั้นระดับประถมศึกษาตอนต้น 689,579 คน และประถมศึกษาตอนปลาย 18,743 คน¹⁰ รัฐบาลต้องจ่ายเงินเฉลี่ยเป็นรายบุคคลประมาณคนละ 300 บาทต่อปี เมื่อคิดเป็นจำนวนเงินที่รัฐต้องเสียไปในปี พ.ศ. 2506 เป็นจำนวนประมาณ 1049 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2507 ต้องสูญเสียไปประมาณ 179 ล้านบาท¹¹ ซึ่งจะเห็นได้ว่าจำนวนเงินดังกล่าวสามารถที่จะนำไปทำประโยชน์อย่างอื่นได้หลายประการ นอกจากจะมีจำนวนเด็กที่ซ้ำชั้นแล้ว ยังมีเด็กอีกจำนวนหนึ่งซึ่งเรียนจบประโยคประถมศึกษาตอนต้นได้เข้าศึกษาต่อในชั้นประถมศึกษาตอนปลาย มีส่วนหนึ่งซึ่งพื้นฐานทางภาษาอ่อนเป็นที่หนักใจแก่ครูภาษาไทย ตลอดจนครูที่สอนวิชาอื่น ๆ ด้วย ทั้งนี้เพราะครูจำเป็นต้องสอนเนื้อหาให้ทันตามกำหนดของหลักสูตร จึงเป็นการยากที่ครูจะหาโอกาสสอนซ่อมเสริมทักษะเบื้องต้นทางภาษา อาทิ เช่นการอ่าน และการเขียน ซึ่งเป็นทักษะสำคัญอันจะนำไปใช้ในการเรียนวิชาอื่น ๆ

⁹Virgil Herrick and Leland B. Jacob, "Children's Growth and Development in Relation to Language," Children and the Language Arts (New York: Prentice Hall, Inc., 1955), p. 76.

¹⁰ชงศ์ วงษ์จันทร์, "ความสูญเสียทางการศึกษา," วารสารศูนย์ศึกษา, 7 (กรกฎาคม, 2508), 49 - 56.

¹¹ชญู แสงศักดิ์, "การลงทุนและการสูญเสียทางการศึกษา," วารสารศูนย์ศึกษา, 10 (ตุลาคม, 2508), 18 - 28.

อย่างไรก็ดี รัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาในเรื่องนี้ ได้พยายามหาทางแก้ไขเพื่อลดจำนวนนักเรียนซ้ำชั้น และในขณะเดียวกันเพื่อให้สอดคล้องกับผลการประชุมขององค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม (UNESCO) ซึ่งได้จัดการประชุมเกี่ยวกับการวางโครงการ การศึกษา ณ กรุงเคลลี ประเทศอินเดีย ระหว่างวันที่ 29 มกราคม - 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2505 มีสมาชิกเข้าร่วมประชุมทั้งหมด 16 ประเทศ ได้แก่ พม่า ลังกา จีนคณะชาติ อินเดีย อินโดนีเซีย อิหร่าน ญี่ปุ่น เกาหลี ลาว มลายา เนปาล ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม ผลการประชุมสรุปได้ดังนี้¹²

1. การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาของประเทศในเอเชีย ควรเน้นความสำคัญในด้านภาษาของตนเอง เพราะถือว่าเป็นภาษาบิดามารดา ควรมุ่งให้เด็กสามารถนำไปใช้ได้ถูกต้อง

2. ควรมีการคิดค้นวิธีสอนสำหรับระดับประถมศึกษา อันเหมาะสมแก่การที่จะนำไปใช้สอนชั้นที่มีนักเรียนมาก ๆ ให้มีทักษะทางภาษาดีเท่าเทียมกับชั้นที่มีจำนวนนักเรียนปกติ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้นำโครงการเลื่อนชั้นโดยอัตโนมัติ (Automatic Promotion) มาทดลองใช้ในปี พ.ศ. 2507¹³ เพื่อช่วยแก้ปัญหาการซ้ำชั้น และเพื่อสนับสนุนผลการประชุมดังกล่าว และในขณะเดียวกันก็เพื่อช่วยยกระดับมาตรฐานการเรียนภาษาไทยให้สูงขึ้น การทดลองได้เริ่มที่โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ โรงเรียนวัดหนึ่ง และโรงเรียนวัดบางปะกอก ทั้งนี้โดยยึดถือหลักเกณฑ์

¹²กระทรวงศึกษาธิการ, "รายงานสรุปผลการประชุมขององค์การยูเนสโก เรื่อง การวางโครงการการศึกษา ณ กรุงเคลลี ประเทศอินเดีย," วารสารวิทยาจารย์, 4 (มิถุนายน, 2505), 309 - 338.

¹³กรมสามัญศึกษา, รายงานการประเมินผลโรงเรียนโครงการทดลองเลื่อนชั้นนักเรียน โดยสอบปลายปีเป็นบางชั้น ส่วนกลางระยะที่ 1 ปีการศึกษา 2507 - 2510 (พระนคร: 2511), หน้า 2 - 3.

ที่ว่า โรงเรียนที่จะเข้าโครงการต้องเป็นโรงเรียนที่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน เป็นโรงเรียนที่มีความพร้อมทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์การสอน และบุคลากร ในระยะนั้นได้ทำการทดลองกับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ชั้นที่ไม่มีการสอบไล่ปลายปี ได้แก่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จะเป็นชั้นที่มีการสอบไล่ปลายปี ดังนั้นโครงการเลื่อนชั้นโดยอัตโนมัติจึงเป็นการเลื่อนชั้นโดยไม่มีการสอบไล่ปลายปี ในบางชั้นเท่านั้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2509 จึงได้ทำการทดลองกับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ชั้นที่ไม่มีการสอบไล่ปลายปี ได้แก่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การทดลองนี้ได้ขยายออกไปยังโรงเรียนที่อยู่ต่างจังหวัด โดยเลือกโรงเรียนที่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานสังกัดกรมสามัญศึกษา และสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมาทำการทดลอง การทดลองนี้ได้สิ้นสุดลงในปี พ.ศ. 2512¹⁴

การเลือกโรงเรียนมาตรฐานเพื่อใช้ทดลองเพราะทางกรมสามัญศึกษามีความเห็นว่าโรงเรียนที่มีความพร้อมในด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร ตลอดจนมีสิ่งแวดล้อมที่ดี และนักเรียนมาเรียนอย่างสม่ำเสมอ โรงเรียนเหล่านี้ถ้าครูได้ใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมกับชั้นที่มีเด็กปกติไม่มีความบกพร่องในด้านร่างกาย เด็กควรจะเรียนและสามารถเลื่อนชั้นได้ การที่เด็กเรียนไม่ไค้้นั้นเป็นข้อบกพร่องในเรื่องการสอนมากกว่าอย่างอื่น ด้วยเหตุนี้โรงเรียน - มาตรฐานจึงไม่ควรที่เด็กปกติจะต้องเรียนซ้ำชั้น โครงการเลื่อนชั้นโดยอัตโนมัติจึงได้ทำการทดลองกับโรงเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ดังกล่าว เพื่อดูผลว่าเป็นอย่างไร

ในปี พ.ศ. 2513 กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ทำการสำรวจผลที่ได้จากการทดลอง โดยพิจารณาผลการสอบไล่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 7 ในแต่ละปีที่ได้ทดลอง นอกจากนั้นยังพิจารณาสถิติอื่น ๆ ประกอบด้วย ผลของการสำรวจมีดังนี้¹⁵

¹⁴ กรมสามัญศึกษา, รายงานการสรุปผลโครงการทดลองเลื่อนชั้นนักเรียนโดยสอบไล่ปลายปีเป็นบางชั้น ระยะเวลาที่ 2 ปีการศึกษา 2509 - 2512 (พ.ศ. 2513), หน้า 2 - 3.

¹⁵ กรมสามัญศึกษา, เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

1. การมาปฏิบัติงานของครูคิกเฉลี่ยร้อยละ 94.25 : ปี
2. เวลามาเรียนของนักเรียนคิกเฉลี่ยร้อยละ 93 : ปี
3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สอบไล่ได้ร้อยละ 90.09
4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สอบไล่ได้ร้อยละ 97.67
5. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 สอบไล่ได้ร้อยละ 99.12

ผลการทดลองได้แสดงให้เห็นชัดว่า จำนวนนักเรียนที่เข้าชั้นได้ลดลง คังนั้นในปี พ.ศ. 2514 กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ประกาศใช้โครงการนี้เป็นโครงการถาวร โรงเรียนใดก็ตามที่เคยผ่านโครงการทดลองมาแล้วหรือไม่เคยรับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนทดลองก็ตาม หากเป็นโรงเรียนที่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน มีความต้องการจะใช้ระบบการเลื่อนชั้นดังกล่าวก็อาจยื่นใบสมัครไปยังกรมสามัญศึกษา ให้คณะกรรมการพิจารณาคุณสมบัติต่าง ๆ ของทางโรงเรียน ภายหลังจากที่ได้รับอนุมัติแล้วก็ย่อมมีสิทธิใช้ได้¹⁶

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ในปัจจุบันระบบการเลื่อนชั้นในระดับประถมศึกษาจึงแบ่งเป็น 2 ประเภท คือประเภทที่เลื่อนชั้นโดยยึดถือการสอบไล่ปลายปี (graded school) และประเภทที่ใช้วิธีเลื่อนชั้นโดยอัตโนมัติ หรือไม่มีการสอบไล่ปลายปีในบางชั้น (automatic promotion) อย่างไรก็ตาม แม้ผลการทดลองของโครงการจะเป็นที่น่าพอใจเพียงใด ก็ยังไม่ปรากฏเป็นที่แน่ชัดว่าสัมฤทธิ์ผลการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่ใช้ระบบการเลื่อนชั้นต่างกันนั้น มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาภาษาไทยต่างกันหรือไม่ โดยเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 เป็นชั้นเดียวของประถมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนที่เลื่อนชั้นโดยอัตโนมัติ ซึ่งจะต้องสอบไล่ปลายปี เช่นเดียวกับโรงเรียนที่อยู่นอกโครงการ ผลการวิจัยเรื่องนี้จะช่วยชี้ให้เห็นว่าสัมฤทธิ์ผลการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ระหว่างโรงเรียนทั้งสองประเภทเป็นอย่างไร และการเลื่อนชั้นในระบบใดจึงจะช่วยให้เด็กมีสัมฤทธิ์ผลการเรียนภาษาไทยสูง อันควรแก่การที่จะนำไปปรับปรุงให้ระดับการประถมศึกษาของไทยมีมาตรฐานทัดเทียมกับต่างประเทศ

¹⁶กรมสามัญศึกษา, แนวทางปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการเลื่อนชั้นนักเรียนบางชั้นในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2514 (พระนคร: 2514), หน้า 1-3.

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบสัมฤทธิผลการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ระหว่างโรงเรียนที่อยู่ในโครงการเลื่อนชั้นโดยอัตโนมัติ กับโรงเรียนที่มีการสอบไล่ปลายปี โดยมุ่งเปรียบเทียบในด้านการสะกดคำ การอ่านจับใจความ การย่อ และหลักภาษา
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในด้านความสามารถที่มีต่อการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ระหว่างเพศเดียวกัน ของโรงเรียนนอกและในโครงการ
3. เพื่อหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนระดับความสามารถด้านปัญญากับคะแนนที่ได้จากการทดสอบวิชาภาษาไทยของนักเรียนนอกและในโครงการ

สมมติฐานในการวิจัย

1. สัมฤทธิผลในการอ่าน ย่อ หลักภาษา และการสะกดคำ ของนักเรียนที่อยู่ในโครงการเลื่อนชั้นโดยอัตโนมัติ ต่างกับนักเรียนที่อยู่นอกโครงการ
2. สัมฤทธิผลในการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของนักเรียนเพศเดียวกันระหว่างนอกและในโครงการแตกต่างกัน
3. ระดับความสามารถทางปัญญาของนักเรียนนอกและในโครงการมีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิผลในการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสูง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรใช้นักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ นครหลวงกรุงเทพ-ธนบุรี เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ซึ่งลักษณะของโรงเรียนที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ
 - 1.1 โรงเรียนที่อยู่ในโครงการเลื่อนชั้นโดยอัตโนมัติ ต้องเป็นโรงเรียนที่เคยผ่านการทดลองของโครงการนี้มาก่อน และปัจจุบันยังคงใช้การวัดผลดังกล่าว โรงเรียนที่มีคุณลักษณะเช่นนี้มี 15 โรงเรียน คือ

- 1.1.1 โรงเรียนวัดชัยชนะสงคราม
- 1.1.2 โรงเรียนพญาไท
- 1.1.3 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์
- 1.1.4 โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์
- 1.1.5 โรงเรียนวัดโบสถ์
- 1.1.6 โรงเรียนวัดประยูรวงศาวาส
- 1.1.7 โรงเรียนวัดเวศวันธรรมาวาส
- 1.1.8 โรงเรียนมหาวิราษุวัตร
- 1.1.9 โรงเรียนประถมนางแค
- 1.1.10 โรงเรียนสายน้ำทิพย์
- 1.1.11 โรงเรียนวัดโสมนัส
- 1.1.12 โรงเรียนวัดพลับพลาชัย
- 1.1.13 โรงเรียนสวนอนันต์
- 1.1.14 โรงเรียนวัดหนัง
- 1.1.15 โรงเรียนวัดใหม่ของลม

1.2 โรงเรียนนอกโครงการ เป็นโรงเรียนที่ไม่เคยผ่านการทดลองของโครงการมาก่อน ในปัจจุบันยังคงใช้การสอบไล่ปลายปีเป็นเกณฑ์ในการเลื่อนชั้น โรงเรียนที่มีคุณสมบัติดังกล่าวมีดังนี้คือ

- 1.2.1 โรงเรียนฤทธิณรงค์รอน
- 1.2.2 โรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม (บางกอกใหญ่)
- 1.2.3 โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ
- 1.2.4 โรงเรียนประถมนนทรีย์
- 1.2.5 โรงเรียนคาราคาม
- 1.2.6 โรงเรียนวัดอมรินทราราม

2. คุณลักษณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ทั้งในและนอกโครงการต้องอยู่ในเกณฑ์

ดังนี้

2.1 นักเรียนในโครงการ ต้องผ่านโครงการเลื่อนชั้นโดยอัตโนมัติในโรงเรียน ของคนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังนั้นนักเรียนที่ย้ายมาจากโรงเรียนอื่นเพื่อเข้าเรียนในชั้น ประถมปีที่ 6 หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 จึงไม่นำมาใช้เป็นประชากรในการวิจัยครั้งนี้

2.2 นักเรียนนอกโครงการ ต้องศึกษาในโรงเรียนของคนมาตั้งแต่ชั้นประถม ปีที่ 5 เช่นกัน

2.3 นักเรียนทั้งในและนอกโครงการมีขอบเขตอายุ 12 - 14 ปี

3. แบบทดสอบที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบทดสอบมาตรฐานของสำนักทดสอบ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ซึ่งใช้ 2 ชุดด้วยกัน คือ

3.1 Scholastic Aptitude Tests เป็นแบบทดสอบที่วัดระดับความ สามารถทางด้านปัญญาประกอบด้วยคณิตศาสตร์เรียงอันดับ และภาษาไทยศัพท์ไม่เข้าพวก

3.2 แบบทดสอบวิชาภาษาไทย ใช้ 4 ฉบับ คือ อ่าน ย่อ หลักภาษา และสะกดคำ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. โรงเรียนที่อยู่ในโครงการเลื่อนชั้นโดยอัตโนมัติ กับโรงเรียนนอกโครงการ เป็นโรงเรียนที่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานทั้งสิ้น

2. โรงเรียนที่อยู่ในโครงการ เป็นโรงเรียนที่มีระบบการสอนอย่างเดียวกัน ครูดำเนินการสอนตามคำแนะนำของศึกษานิเทศก์ ใช้โครงการสอน วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจน การจัดบริการอื่น ๆ ที่เป็นไปในทำนองเดียวกัน

3. โรงเรียนนอกโครงการ เป็นโรงเรียนที่มีสิทธิเลือกใช้วิธีการตามที่ตนเห็นชอบ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนการสอน และมีการสอบไล่ปลายปีทุกปี

4. ครูที่สอนในโรงเรียนทั้งสองประเภทมีวุฒิทางครูเหมือนกัน มีประสบการณ์ การสอนและมีความสามารถในการสอนใกล้เคียงกัน

5. การวิจัยครั้งนี้ถือว่าสิ่งแวดล้อมที่บ้านและโรงเรียน ตลอดจนฐานะทาง เศรษฐกิจของครอบครัว ทั้งการทดสอบในเวลาเช้าหรือบ่ายไม่มีผลต่อความสามารถในการ ทำแบบทดสอบของนักเรียน

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

โครงการเลื่อนชั้นโดยอัตโนมัติเป็นเรื่องใหม่สำหรับวงการประถมศึกษาของไทย จึงทำให้การวิจัยมีข้อบกพร่องดังนี้

ผู้บริหารและครูมีความเข้าใจในวิธีดำเนินงานของโครงการเลื่อนชั้นโดยอัตโนมัติ ยังไม่มากพอ จึงทำให้วิธีดำเนินการ การจัดบทเรียน โครงการสอน และโปรแกรมต่าง ๆ ของโรงเรียนไม่รัดกุม และไม่แตกต่างจากโรงเรียนนอกโครงการ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อเป็นแนวทางให้กรมสามัญศึกษาพิจารณาว่า โรงเรียนประถมศึกษาโดยเฉพาะ ประถมศึกษาตอนปลายควรจัดระบบการเลื่อนชั้นโดยวิธีใด เพื่อให้เด็กมีสัมฤทธิ์ผลในการเรียน วิชาภาษาไทย
2. เป็นการช่วยชี้ข้อบกพร่องของการจัดการสอนวิชาภาษาไทยในระดับประถมศึกษา ตอนปลาย เพื่อนักการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้หาทางแก้ไขต่อไป
3. ส่งเสริมให้ครูและนักการศึกษามีความคิดริเริ่ม แสวงหาวิธีการใหม่ ๆ มาทำการ ทดลอง เพื่อยกระดับมาตรฐานภาษาไทยในชั้นประถมศึกษาให้สูงขึ้น
4. เพื่อเป็นแนวทางให้นักการศึกษาได้ทำการวิจัยในระดับชั้นและวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง กับโครงการเลื่อนชั้นโดยอัตโนมัติต่อไป

คำจำกัดความ

โรงเรียนในโครงการเลื่อนชั้นโดยอัตโนมัติ หมายถึงโรงเรียนที่ใช้ระบบวัดผล โดยไม่มีการสอบไล่ปลายปีในบางชั้น คือชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 3, 5 และ 6 จะเลื่อนชั้นไป โดยอัตโนมัติ ทั้งนี้อาศัยเกณฑ์พัฒนาการในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของแต่ละบุคคลเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจ ชั้นที่มีการสอบไล่ปลายปีได้แก่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7

โรงเรียนนอกโครงการ หมายถึงโรงเรียนที่ใช้ระบบวัดผลโดยมีการสอบได้
ปลายปีทุก ๆ ระดับชั้น ยึดถือผลการสอบได้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินเลื่อนชั้น

โรงเรียนมาตรฐาน หมายถึงโรงเรียนที่มีคุณลักษณะพร้อมในด้านอาคาร
สถานที่ อุปกรณ์การสอน การบริหารงานภายในโรงเรียนดี สภาพการเรียนการสอนดี
จำนวนครูได้สัดส่วนกับจำนวนนักเรียน มีการจัดบริการภายในโรงเรียนเพื่อช่วยเหลือเด็ก
และมีการติดต่อกับชุมชนช่วย

กรรมการฝ่ายวิชาการ หมายถึงศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวง
ศึกษาธิการ ซึ่งทำงานร่วมกับครูใหญ่และคณะครูในโรงเรียน เพื่อกำเนินงานไปตาม
วัตถุประสงค์ของโครงการเลื่อนชั้นโดยอัตโนมัติ

เด็ก หมายถึงนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ในปีการศึกษา 2514 ซึ่งศึกษาอยู่ใน
นครหลวงกรุงเทพ-ธนบุรี

ความสามารถทางปัญญา หมายถึงสมรรถภาพหรือความสามารถที่มีอยู่ใน
แต่ละบุคคลที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก

วิชาภาษาไทย หมายถึง การอ่าน ย่อ หลักภาษา และสะกดคำ

แบบทดสอบวัดระดับความสามารถทางปัญญา ได้แก่แบบทดสอบเรียงอันดับ
และศัพท์ไม่เข้าพวก

สัมฤทธิ์ผลในการเรียน หมายถึงการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในตัวเด็ก หลังจาก
ที่ครูได้ใช้เทคนิควิธีสอนแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้มากที่สุด

การสอนซ่อมเสริม เป็นบริการที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อช่วยเด็กที่เรียนช้า
อันเนื่องมาจากสาเหตุต่าง ๆ กัน ให้สามารถเรียนทันผู้อื่น

การหลอมหลักสูตร หมายถึงการนำเนื้อหาของหลักสูตรในชั้นแต่ละชั้นที่ต้องการมารวมกันแล้วเรียงลำดับใหม่ เพื่อสอนตามความเหมาะสม เช่น หลอมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ก็นำเนื้อเรื่องมารวมกัน ดังนั้นบางเรื่องในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 อาจนำมาสอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้